

Život i rad Đure Arnolda

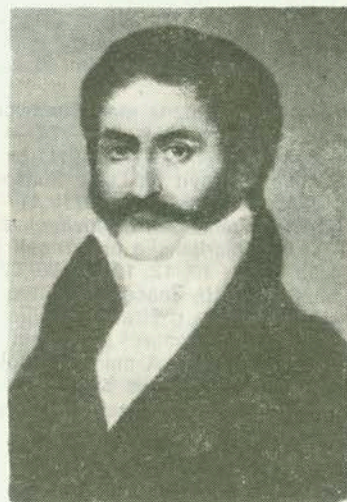
Josip Mioč, Subotica

U drugoj polovici XVIII. i krajem XVIII. st. Subotica kao slobodni kraljevski grad ne pruža baš živopisnu sliku pravoga grada. Oko 2300 kuća, koje su raširene oko tadašnjeg centra, nekadašnje utvrde, gdje je već stajala franjevačka crkva, dale su dojam jednog velikog sela, pa zato je i nastala uzrečica »da je Subotica najveće selo u Evropi«. Tim više što se u to vrijeme stanovništvo još pretežno bavilo poljoprivredom. Što se tiče glazbe, možemo govoriti o postojanju samo narodne glazbe u ovom gradu. Glazba je pratila krštenja, svadbe i ostale svečanosti. Hrvatski je živalj plesao kolo uz pratnju tamburica ili gajdi, dok su Mađari plesali čardaš uz pjesmu s pratnjom violine ili citre. O umjetničkom muziciranju i stručnom obrazovanju glazbenika nema gotovo nikakvih podataka. Zna se u jednoj odredbi Kaločke nadbiskupije iz godine 1758. gdje se strogo nalaže učiteljima da poučavaju djecu u pjevanju. U gramatikalnoj školi postojao je zbor koji je šezdesetih godina XVIII. st. nastupao na školskim svečanostima ili na pogrebima imućnijih građana. Reformom školstva 1777. godine u doba carice Marije Terezije, pjevanje postaje obvezatno u osnovnim školama a učiteljima pjevanja se nalaže polaganje ispita iz vokalne i instrumentalne glazbe.¹ Od 1780. godine u Subotici u crkvi sv. Terezije postavljeni su strani kantori, jer domaćih nije bilo. Oni su vodili crkveni zbor i nastavu glazbenog odgoja po školama. Učili su djecu, mlade i odrasle crkvene pjesme najviše na latinskom, a zatim na njemačkom jeziku. To su bili školovani glazbenici, pa je između njihova repertoara i narodnog melosa subotičkog kraja postojao veliki jaz. Kada je 1800. godine došao u Suboticu mladi, obrazovani i talentirani zborovođa Đuro Arnold, on uvodi u svjetovnu i u crkvenu glazbu značajne novine. Općenito govoreći može se ustvrditi da je Đuro Arnold postavio pravi temelj glazbenoj kulturi Subotice.²

Podaci o životu i radu Đure Arnolda prije njegova dolaska u Suboticu vrlo su oskudni. Zna se tek toliko da je rođen u Takšonju, u peštanskoj županiji, 5. lipnja 1781. godine. Otac mu je Josip Arnold (+1796), potječe iz austrijskog mjesta Prinzensdorfa. Tražeći zaposlenje kao orguljaš, najprije se namjestio u Pakšu, gdje se oženio sa Katarinom Böhm, a zatim se namjestio u Takšonju, te konačno u Hajošu u vrlo poznatom mađarskom prošteništu.

Za vrijeme biskupovanja Ladislava Kolonića (1733—1817), Đuro Arnold živio je na njegovu dvoru u Velikom Varadinu, nekada značajnom glazbenom središtu.³ Ondje su kod nadbiskupa Adama Patačića (1717—1784), jednog od Kolonićevih

prethodnika, djelovale osobe poput Mihajla Hydna (1737—1806) i Karla Ditera von Dittersdorfa (1739—1799). Rad tako značajnih osoba sigurno nije ostao bez traga ni nakon njihova odlaska, pa se

Đuro Arnold

može pretpostaviti da je Đuro Arnold došao u glazbeno veoma razvijenu sredinu. Sudjelujući u priredbama prigodom raznih svečanosti, on je produbljavao svoje muzičko znanje stečeno uz oca orguljaša. Kada je Kolonić g. 1787. postao nadbiskupom u Kaloči, Arnold ga prati s njegovim dvorom i ondje nastavlja svoj glazbeni nauk kod dirigenta i orguljaša Pavla Pöhma. G. 1800-te Arnold sa svega 19 godina dolazi iz Kaloče u Suboticu. Uz preporuku Pavla Pöhma u kojoj stoji da zna svirati orgulje, violinu, violoncello, duhačke instrumente, te ravnati zborom, bio je primljen za regensa chori župne crkve sv. Terezije. Župna crkva se gradi od 1773—1798. godine.⁴ To znači, gradski senat bira školovanog glazbenika, tek kada je župna crkva bila potpuno dovršena.

Arnold se dosta rano oženio. Godine 1802. uzima za ženu Jozefinu Malek, kćer pečušskog kapetana. U braku su imali petero djece: Frederika, Antuna, Karla, Franju i Mariju. U glazbi su se najviše istakli Frederik, koji je izvrsno svirao flautu i glasovir, a zatim Marija, koja je često nastupala sa svojim ocem na koncertima svirajući klavir ili pjevajući arije.

Arnold nakon dolaska u Suboticu i preuzimanja dužnosti u crkvi sv. Terezije našao je samo nekoliko muških pjevača, mali zbor »Schola cantorum«, a orgulje su tek postavljali. No, njega ništa nije razočaralo, prihvaća se posla, započinje inten-

živnu glazbenu djelatnost: sakuplja pjevače, osniva mali orkestar, dirigira, sklada. U želji za okupljanjem što više svirača za orkestar, Arnold okuplja mladiće i poučava ih u glazbi. Tu je obuku dugi niz godina obavljao besplatno. Tek 1814. godine dodijelila mu je subotička gradska uprava za taj rad materijalnu pomoć. U toj praksi nalazi se začetak subotičkog glazbenog školstva i jamačno su to temelji kasnije subotičke filharmonije. S tako osnovanim orkestrom je Arnold 1809. godine na Paličkom jezeru održao koncert, koji je bio prvi javni koncert u Subotici.⁵

Djelujući u bunjevačkoj sredini, Arnold je spoznao da bački Hrvati nemaju prikladne vlastite crkvene pjesmarice. Taj se nedostatak želio nadoknaditi sistematskim skupljanjem bunjevačkih pjesama. Rezultat njegova rada je tiskana pjesmarica (tekstovi pjesama), objavljena 1819. g. u Osijeku u tiskari Martina Aloisija D'valda: *Pismenik illiti skupljenje pisama razliciti, za nediljne, svetsane, i ostale dneve priko godine podobni, za vechju slavu Bozju, i kriposti dushevne naroda illyrijskoga ucinjeno po Gjuri Arnoldu*. Pjesmaricu je namijenio na »korist svega naroda ilirskoga« i brzo se proširila ne samo Bačkom, nego i Slavonijom i Srijemom. Budući da je pjesmarica prihvaćena u narodu, mnoge je pjesme iz te pjesmarice pretiskao franjevac Marijan Jaić (1795 — 1858) u svoj *Vinac bogoljubnih pisamah*, godine 1827.⁶

Godine 1826. Arnold je sastavio jedan Glazbeni leksikon od četiri sveska, ne znajući za već objavljene leksikone J. G. Walthera i E. L. Gergera. Svoj leksikon je sastavio pod naslovom *Historisch-musikalisch-biografisches Tonkünstler Lexikon, mit eigenem Fleisse, zu seiner Belehrung, aus den besten Hilfsquellen geschöpft und zusammengetragen von Georg Arnold*. (Povijesno-glazbeni i biografski leksikon sa osobnom marljivošću, za svoj napredak, iz najboljih izvora crpljivo i sastavljeno od Đure Arnolda.)

Osim (Pjesmarice) *Pismenika* i *Leksikona* koji je ostao u rukopisu, Arnold je izdao i jednu pjesmaricu na mađarskom jeziku pod naslovom »*Valódi Éneklő*« (Pjesmarica za Mađarske i Transilvanijske kantore). Ova je pjesmarica namijenjena kantorima i sadrži crkvene pjesme za svaki blagdan i za svaku priliku u crkvi. Pjesmaricu završava g. 1839., a u uporabi je g. 1840.⁷

Brojne obveze nisu spriječile Arnolda da tijekom cijeloga života sklada. Pisao je većinom djela za zbor, orkestar i orgulje, namijenjene crkvenom muziciranju. Na takvu vrstu njegovih kompozicija utjecala je i činjenica da je bio zborovođa župne crkve sv. Terezije, gdje je morao stalno popunjavati repertoar. Komponirao je i svjetovne pjesme ali najviše crkvene. Nakon smrti svoje supruge g. 1844. stvara isključivo crkvenu glazbu.

Od crkvenih djela Đuro Arnold je pisao mise, ofertorije, himne i druga zborna djela. Među brojnim crkvenim skladbama Đure Arnolda, Albe Vidaković ističe kao njegovo najzrelije umjetničko djelo *Misa u C-duru*, nazvanu »Sparta«, koju je Arnold komponirao neposredno prije svoje smrti g. 1848.

za mješ. zbor, solo, orkestar i orgulje. Ova misa sadrži u sebi svu umjetnost, invenciju i znanje koju je Arnold posjedovao kao skladatelj. Druga mu je *Misa u B-duru*, za mješ. zbor, orkestar i orgulje, napisana na njemački tekst. A treća misa je *Requiem* (Misa za pokojne) u g-molu za jedan glas uz pratnju orgulja, napisana g. 1847. na mađarski tekst.

Za Arnoldova života na papinskoj stolici se izmijenilo pet crkvenih poglavara, a on je svakome od njih posvetio neko djelo. Godine 1814. poslao je papi Piju VII (1800 — 1823) *Veliki ofertorij*, pisan na tekst Matejeva evanđelja i Djela apostolskih. Druga zgoda ukazala mu se prilikom ustoličenja pape Leona XII (1823 — 1829), u čiju čast je skladao *Dialogus Sacer seu Evangelium Festi Cathedrae S. Petri*. O posveti papi Piju VIII (1829 — 1830) govori isprava, kojom je 26. svibnja 1829. bečki nuncij Ugo Pietro popratio zapečaćenu kutiju u kojoj se nalazio Arnoldov glazbeni poklon. Nažalost, do danas je ostalo nepoznato koje je to djelo. Jednako se ne zna ni koje je djelo sadržavala pošiljka slijedećem papi Grguru XVI (1831 — 1846). Znamo jedino za breve, kojim se papa zahvaljuje Arnoldu za poslanu skladbu. Posljednji papa ustoličen za Arnoldova života, bio je papa Pio IX (1846 — 1878). Prigodom njegova stupanja na papinski prijesto Arnold mu je posvetio djelo: *Offertorium de Beata Virgine* u e-molu za mješ. zbor, orkestar i orgulje.⁸

Arnoldovo je stvaralaštvo stilski i tehnički pod utjecajem operne manire onog vremena. U njegovim prvim crkvenim djelima ima i svjetovnih elemenata, ali se oni kasnije gube. Gotovo sva poznata Arnoldova djela ostala su u rukopisu. Kod popisa kompozicija, teško je utvrditi točan red po kojem su one nastale. Na nekim djelima je naznačena godina postanka, a na nekima opet nije. A na prepisima gotovo nema nikakve oznake. Po rukopisu koji slijede su ova djela: *Pucse moj ad Adorationem Crucis in Festo Parascevae* god. 1800. za dva klarineta, dva roga i trombon; zatim već spomenuti *Veliki ofertorij* i *Dialogus Sacer ...* (za solo, zbor, orkestar i orgulje); *Libera me Domine* (1809); *Te Deum Solenne* (1813); *Tantum ergo* (1823. i 1832.); *Graduale Solenne de Communi Confessore* (za četiri vokalna solista, orkestar i orgulje g. 1830.); *Te Deum* (za mješ. zbor i orkestar g. 1833.); *Misa za pokojne* g. 1847.; *Libera me Domine* u e-molu i *Libera u c-molu* g. 1847.; *Misa u B-duru* (za mješ. zbor, orkestar i orgulje) i *Misa u C-duru* (za solo, mješ. zbor, orkestar i orgulje) g. 1848. Zatim slijede himni: *Hymnus pro assumptione B. M. V.*, *Hymnus De Ss. Trinitate*, *Hymnus Dominica in albis*, *Hymnus Omnium Sanctorum*, *Hymnus Nativitatis Jesu Christi*, *Hymnus Ascensionis Jesu Christi*, *Hymnus de Beata M. V.*, *Hymnus de Trinitate*, *Hymnus de Assumptione*, *Hymnus Nominis Jesu* i *Hymnus pro Martyribus et Beata Maria Virgine*. Sve skupa 11 himana. Zatim slijede djela: *Oratio pro Rege Hungariae Apostolico*; *Regina coeli* u C-duru (za mješ. zbor, orkestar i orgulje). Od 14 ofertorija

značajan mu je *Offertorium Pastorale* (za dvoglasni ili jednoglasni zbor, orkestar i orgulje). Ovaj ofertorij je obrada hrvatske božićne pjesme: *Veselje ti navješćujem*. Albe Vidaković navodi da je Arnold ovu pjesmu »Udesio za dvoglasni ženski zbor sa kornet solom kao pastoralnom međuigrom, te uz pratnju gudačkih instrumenata i orgulja«. Ostali ofertoriji su mu: *Offertorium u C-duru de B. M. V.*; *Offertorium in diem Ascensionis Domini*; *Offertorium u f-molu de Passione Domini*; *Offertorium u f-molu in Festo Corporis Christi*; *Offertorium u G-duru*, ali se ne zna za koji blagdan, te jedan ofertorij za Uskrs.

Arnold, unatoč tomu što je bio regens chori crkve sv. Terezije, ipak nije zanemario ni područje svjetovne glazbe. Za dramu *Kemény Simon* svog suvremenika Karla Kisfaludija, komponirao je glazbenu pratnju, uz koju je djelo prikazano 1826. u Subotici, a iduće godine u Baji. Nažalost, od toga djela sačuvani su samo neki fragmenti. Zajedno s rođakom Josipom Heinisch napisao je g. 1832. operu *Izbor kralja Matije* (Mátyás király választása).¹⁰ Oba ova djela bila su vrlo popularna i putujuće družine glumaca mnoge su ih izvodile u tadašnjoj južnoj Mađarskoj. Na tekst Antuna Schustera g. 1837. Arnold je napisao melodramu *Gathardska vještica* (Gotthardhegyi boszorkány), koju su prvi prikazali u Debrecenu 21. veljače 1837. Uz ova djela napisao je niz zborova, uvertira i drugih svjetovnih skladbi. Godine 1834. više mu se skladbi izvodi u Budimu. Dne 23. ožujka iste godine, izvedena mu je u kazalištu jedna uvertira za orkestar i dvije zbarske skladbe, a 24. srpnja i nekoliko solo-pjesama, s kojima je doživio veliki uspjeh. Iste godine su mu dvije skladbe izvedene i u Cluju (Kolozsvár). Godine 1835. priređuje koncert u Subotici u suradnji sa svojom djecom Frederikom i Marijom u korist subotičke bolnice. Osim Subotice, koncerte priređuje u Segedinu, Kaloči, Somboru, Đakovu, Osijeku i u Pečuhu.¹¹

Od svjetovnih kompozicija treba još spomenuti *Četiri mađarska plesa za glasovir*: u e-molu, g-molu, e-molu i u F-duru, od kojih postoji prijepis u Osijeku u franjevačkom samostanu.¹² Ti plesovi se zovu *verbunkoši*. Verbunkoši su bili krajem XVIII. i početkom XIX. st. vrlo popularni u Mađarskoj, i oni su udarili pečat mađarskoj glazbi u tom stoljeću. Arnoldovi verbunkoši su tipični primjeri za ovu vrstu glazbe. Građeni su na principu kontrasta brzoga i polaganog dijela, koji međusobno stoje u odnosu istoimeni dur-mol ili obrnuto. Oba djela pisana su u 2/4 mjeri. Gornju dionicu u kojoj su česte figuracije i pasaže triola prate jednostavni akordički sklopovi u basu. Najveća zbirka ovakvih plesova nalazi se u *Magyar nóták Veszprém Vármegyéből*, (Mađarske pjesme iz Veszprimske županije) tiskana pod uredništvom Ignacija Ruzitschke u 15 svezaka i obuhvaća 135 takvih djela. U IX. X. i XI. svesku nalaze se Arnoldovi plesovi. Dva plesa od njih preuzeo je mađarski skladatelj Bartay u svoju zbirku *Magyar nótágyűjtemény* g. 1860. Zatim je Arnold pisao jednu

romansu na tekst Sárosi Gyule *A vesztett róza* (Izgubljena ruža) i jedan posmrtni marš koji je notirao Pal Andre g. 1842. u Segedinu. U posljednjim godinama života, pogođen smrću supruge 1844. Arnold prestaje skladati svjetovna djela i posvećuje pažnju samo crkvenoj glazbi.¹³

Đuro Arnold je bio značajan organizator glazbenog života Subotice. Za sugrađane je pripremao izvedbe skladbi Josepha Drexlera (+1852), Josefa Haydna (+1809), Josefa Eyblera (+1846), Wolfganga A. Mozarta (+1791), Václava Pichla (+1805) i drugih, pa je stečena iskustva u izvedbi njihovih kompozicija primjenjivao i u svom stvaralaštvu. Arnold je svojim životom i radom stekao vrlo veliki ugled, ne samo u Subotici, nego i u široj okolici. Gradska ga je uprava držala jednim od najuglednijih svojih građana. Zato je i bio izabran za člana proširenog senata grada Subotice i tu je svoju čast obavljao sve do smrti. Od crkvenih poglavara Arnold je također dobio razna priznanja, među kojima su najviša papinska priznanja u pismima, breve-a ili odličjima. Prema preostalim slikama, Arnold se sigurno najviše veselio zlatnom ordenu za zasluge koji je dobio od pape Leona XII. (1826), jer ga je nosio na grudima, kako to slike prikazuju.

Možemo kazati sa sigurnošću da je Arnold s pravom zaslužio sva ta priznanja jer je sa svojom marljivošću i neumornim radom postavio temelje umjetničko-glazbenog života tadašnje varoši Maria Teresopolitanskoj, današnjoj Subotici. U radu je proveo cijeli svoj život, u radu ga je zatekla smrt 25. listopada 1848. godine u 67. godini života. Arnoldovi posmrtni ostaci se nalaze u kripti današnje katedrale sv. Terezije.

Poslije Arnolda u crkveno-glazbenom životu je stanka od četiri godine radi poznatih događaja iz 1848. g. Kao Arnoldov neposredni nasljednik bio je Franjo Steib, koji je bio regens chori od 1852 — 1874. g.

Pošto se župa sv. Terezije veoma brzo proširila i obveze su postale sve veće, tako od godine 1874. razdjeljuje se zvanje regensa chori i kantora. Od te godine regens chori postaje ujedno i upraviteљem tada već postojeće Muzičke škole, a kantor pjeva i svira pod svagdašnjim liturgijskim službama.

Iza Steiba regensi chori redali su se sve do danas: Vjenceslav Susek (1874 — 1882), Franjo Gaal (1882 — 1906), Ernest Lányi (1906 — 1923), Emanuel Maczak (1923 — 1932), Antun Vojnić-Tunić (1932 — 1956), Franjo Würtz (1959 — 1970) i od 1970. g. Josip Mioč.

Arnoldovi nasljednici, njegove skladbe su izvodili neprekidno sve do I. svj. rata. Ovo se vidi iz postojećih dokumenata. Poslije I. Svjetskog rata pa sve do danas više se Arnoldove skladbe nisu izvodile po crkvama. Na Arnolda i na njegov rad podsjeća tek po koja izvedena svjetovna skladba ili po koji članci u novinama ili časopisima, među kojima je najopširniji članak Albe Vidakovića u časopisu *Sv. Cecilija* g. 1937. br. 3 i 4. i godine 1940. sv. 3.

Mjesna crkva sjetila se Arnolda 1984. kada mu je katedralni zbor »Sveta Terezija« priredio kon-

cert u čast njegova osnutka prvog mješ. zbora u crkvi sv. Terezije, a koncertom 1988. g. zbor »Sveta Terezija« sjetio ga se koncertom o 140. obljetnici smrti.

Za Crkvu u Hrvata, najvažnije je Arnoldovo djelo njegova pjesmarica. Od *Pismenika* se sačuvalo samo malo primjeraka, među kojima je i primjerak subotičke biskupijske knjižnice.¹⁴ Potpuni naslov pjesmarice glasi: *Pismenik illiti skupljenje pisama razliciti, za nediljne, svetcsane, i ostale dneve priko godine podobni, za vechju slavu Boxju, i kriposti dushevne naroda illyricskoga ucsinjeno po Gjuri Arnoldu*. Knjiga je veličine 16,5 x 21 cm. lijepe tiskana na čvrstom papiru. Pisana je ikavskim narječjem. Na početku djela nalazi se »Pridgovor«, uvod u kojem autor ističe svrhu, koja mu je bila pred očima, pri sastavljanju pjesmarice. Arnold piše ovako: »Vishe negoli dvadeset godina ima, kako jednako sluxim Narodu Illyricskomu u slobodno-Kraljevskoj Varoshi MARIA THERESIOPOLITANSKOJ i medjuto jesam opazio i ocsito vidio, da illiti bash nejma Pisama Cerkvni za svaki, Nediljni, svecsani, illiti drugi dan godishtni podobni illiti ako ji i ima razlicitim Knjigam tako jesu razmetnute, da ji ni svaki Pivacs Cerkvni, a kamoli ostali Puk jest moguch u jedno skupiti, sabrati i imati: i ovo uzrok jeste, shto Narod Illyricski na mlogo mista u Pismam Cerkvnim jeste nemarljiv. Ovoj ovalikoj potrebi hotivshi zadosta ucsiniti, i ovo poglavito pomanjkanje Naroda Illyricskoga u sluxbi Cerkenoj sa svim popraviti, s-pomochoom Boxjom jesam naumio, Pisme Cerkvne po Vladi Zakonitoj izvidjene za svaku nedilju, svetca, illiti kakvi god, i za svaki dan priko godine podobne u jedno s-kupiti, sloxiti, i na svitlos izdati; shto sam naumio, tosam na slavu Boxju, a korist sveg Naroda Illyricskoga i ucsinio«.

Cijela pjesmarica podijeljena je na tri dijela. Prvi dio sadržava pjesme koje se pjevaju za vrijeme sv. mise, prije propovijedi, euharistijske pjesme, Majci Božjoj, apostolima, mučenicima, ispovjednicima, djevicama, zatim razne antifone i pjesme za obične dane kroz godinu. U drugom dijelu sakupljene su misne pjesme korizmene, Muke Isusove, čitava Muka Isusova za Cvjetnu nedjelju, pjesme za Vel. petak, Muka za Vel. petak, lamentacije Velike srijede, četvrtka i petka, Gospin plač; Uskrsne pjesme, spasovske, duhovske, tijelovske; kruničke, Anđela čuvara i adventske. Treći dio se sastoji od pjesama što se pjevaju u čast različitim svecima. Razdijeljene su na pojedine mjesece u godini, i svaki mjesec ima po nekoliko (3—12) pjesama. Upada u oči da su ove pjesme spjevane u čast najpoznatijih svetaca, čija se imena u ovim krajevima najčešće podjeljuju na krštenju.

Sadržaj *Pismenika* je sličan i djelomično istovjetan sa mnogim pjesmaricama kojih je hrvatski narod u ono doba već imao. Međutim kod *Pismenika* mora se naglasiti to, da do te pjesmarice bački Hrvati nisu imali ni jednu svoju pjesmaricu. I da ovom prvom pokušaju da se sistematski sabere i izdaju po mogućnosti svi tekstovi crkvenih napjeva, koji se kod Hrvata Bunjevaca pjevaju i od ko-

jih su nekoje oni sami stvorili možemo zahvaliti, što su se kasnije sastavljači pučkih molitvenika i pjesmarica poslužili Arnoldovim *Pismenikom*.

Teško je znati, kojim se sve pjesmaricama Arnold poslužio pri sastavljanju svoga *Pismenika*. Mnoge je osobno zabilježio, mnoge harmonizirao u rukama jednu od triju izdanja *Cithare octochorde* pošto su neke pjesme koje se nalaze samo u *Cithari*, doslovno pretiskane. Spomenuto je već da su Arnoldove pjesme iz *Pismenika* Bunjevci rado pjevali i da su svi molitvenici, koji su kasnije sastavljeni sadržavali uglavnom pjesme iz njegove pjesmarice. No Arnoldove pjesme su se proširile i preko Dunava i u druge krajeve. Zato, kako nam Albe Vidačević piše u časopisu »Sv. Cecilija« g. 1937, Arnolda trebamo poštivati i iskazati mu ljubav, jer je on služio kako nam sam Arnold piše u uvodu »Narodu Illyricskomu« a knjigu je napisao »u korist sveg Naroda Illyricskoga«.

BILJESKE

1. A. Herceg, Muzički život Subotice u XVIII. st. »Subotičke novine« od 26. 07. 1985. g. God. XLI br. 30
2. M. Kenyeres-Kovács: »Régi nóta ...« Subotica 1976. g. str. 7—9.
3. A. Vidaković, Nekoliko nepoznatih dokumenata o glazbeniku Đuri Arnoldu »Sv. Cecilija« g. 1940. sv. 3. str. 55.
4. I. Iványi, Szabadka szabad királyi város története, Subotica 1892. g. II. díó str. 284—293.
5. M. Kenyeres-Kovács, Đuro Arnold, »Pro musica« br. 92 str. 8—9.
6. A. Vidaković, Đuro Arnold »Sv. Cecilija« g. 1937. sv. 4. str. 110.
7. Usp. M. Kenyeres-Kovács: »Régi nóta ...« str. 19—20.
8. Državni arhiv, Budimpešta pod br. 81/904.
9. Usp. A. Vidaković, »Sv. Cecilija« 1937. sv. 4. str. 112.
10. Usp. M. Kenyeres-Kovács: »Régi nóta ...« str. 22 i str. 30.
11. Usp. M. Kenyeres-Kovács: »Régi nóta ...« str. 19.
12. Z. Blažeković, »Arti musices«, Zagreb 1981. sv. 12. str. 64. »Đuro Arnold«.
13. Usp. M. Kenyeres-Kovács: »Régi nóta ...« str. 21 i 30.
14. Đ. Arnold »Pismenik« primjerak subotičke biskupijske knjižnice pod br. II/1384.

ZUSAMMENFASSUNG

ĐURO (Georg) ARNOLD wurde am 5. Juni 1781 in Taksony (Ungarn) geboren. Sein Vater Josef war Kantorlehrer, seine Mutter Katharina geborene Böhm. Der kleine Georg verbrachte seine Kinderjahre am Hof von Bischof Ladislaus Kolonich (17—36—1817) in Gross Waradein; nach dessen Ernennung zum Erzbischof, übersiedelte er mit diesem nach Kalocsa. Die von seinem Vater erhaltenen musikalischen Kenntnisse vertiefte er als Schüler des dortigen Dirigenten und Organisten Paul Pöhm, sowie durch verschiedene Aufführungen.

Im Jahre 1800 kam Arnold als regens chori (Chorleiter) nach Maria Theresiopol (heute Subotica) an die dortige Pfarrkirche St. Theresia von Avila. Hier entfaltete er eine reiche musikalische Wirksamkeit. Er gründete ein Orchester, gab Unterricht, dirigierte, komponierte und sammelte Material für ein Musiklexikon. Bei den Suboticaer Kroaten, die in der Batschka Bunjewatzen genannt werden, sammelte er die Kirchenlieder. Diese liess er 1819 in Osijek (deutsch Esseg) im Verlag Aloys Diwalds unter dem Titel »PISMENIK ILLITI SAKUPLJENJE PISAMA« (Liedersammlung) erscheinen.

Arnold wirkte als Chorleiter bis zu seinem Tod am 25. Oktober 1848 in Subotica. Hauptsächlich komponierte er kirchenmusikalische Werke, aber auch Melodramen, Kunstlieder, Chorwerke, Ouvertüren und Tänze.